

El llenguatge

La lucidesa

Tal com s'esdevé amb nombrosos llatinismes, l'adjectiu *lúcid* i, encara més, el substantiu que en prové, *lucidesa*, són algunes vegades objecte d'una suspicàcia sense fonament, com si no fossin sinó el calc o l'adaptació de les formes del castellà «*lúcido*» i «*lucidez*», suspicàcia que, es tradueix, és clar, en la seva evitació i consegüent substitució pels mots de formació popular *lluït* i *lluïdesa*, que presenten, contràriament a *lúcid* i *lucidesa*, uns trets certament característics de la morfologia del català. I és així que podem sentir frases com *Va fer un «lluït» comentari de la situació* —en lloc de un *lúcid* comentari— o *Va analitzar les perspectives immediates amb molta «lluïdesa»* —en lloc de amb molta *lucidesa*.

Però *lúcid* i *lucidesa* no són pas castellanismes, talment com no ho són *nítid* i *nitidesa*, *frigid* i *frigidesa*, *limpid* i *limpidesa*, etc: *lúcid*, com hem dit, és un llatinisme, una forma culta obtinguda directament de l'adjectiu llatí «*lucidus*», talment com *nítid* prové de «*nitidus*», *frigid* de «*frigidus*», etc i *lucidesa* és un derivat de *lúcid* amb el sufix *esa*, habitual en la formació de noms abstractes a partir d'adjectius. Per consegüent, *lúcid* i *lucidesa* són formes plenament admeses i correctes, al costat de les formes populars *lluït*, que correspon al participi passat del verb *lluïr* —així com el castellà, al costat de «*lúcido*» usa, com a adjectiu, la forma «*lucido*», participi de «*lucir*»—, i el seu derivat *lluïdesa*, que no usem pas amb el mateix valor. Com és habitual en aquestes sèries de formes paral·leles —comparem amb *nítid* i *net*, *frigid* i *fred*—, *lúcid* té un significat més relacionat amb les idees abstractes o elevades, d'ordre intel·lectual, i *lluït* es relaciona amb conceptes més immediats i quotidians, es pot dir que s'aplica exclusivament a noms com *acte*, *festa*, *interpretació*, *actuació*, etc, dels quals posa en relleu la brillantor. Es, doncs, a *lúcid* i a *lucidesa* a què cal recórrer sense cap vacil·lació en expressions o frases com un polític molt *lúcid*, una anàlisi *lúcida*, un raonament *lúcid*, un moment de *lucidesa*, la *lucidesa* d'un polític, d'un comentarista, etc, indicant, en tots els casos, la capacitat de veure clarament les coses d'aquella persona, o que enclouen aquelles paraules, aquell raonament, etc.

Albert Jané